

De schoolprestaties van jongens

Ferry Haan wil onderzoeken hoe jongens tot betere schoolprestaties kunnen worden gebracht (Volkskrant 27/7/2011).¹ Door de bank genomen, zegt hij, zijn jongens vergeleken met meisjes ongeduriger in de klas, halen ze lagere cijfers en lopen ze meer risico op onderachievement, op doubleren en op uitvallen.

Haan nodigde de VK-lezers uit ideeën aan te dragen voor zijn onderzoeksproject. Wat is het beste schoolregiem om jongens tot hun recht te laten komen? Om te beginnen stelt hij zelf een aantal hypothetische interventies voor: (a) Zet meer mannelijke docenten voor de klas; (b) Formeer aparte jongens- en meisjesklassen; (c) Breng meer structuur in het leerproces aan (bijvoorbeeld door frequent toetsen), aangenomen dat jongens (meer dan meisjes) moeite hebben het eigen leerproces planmatig te sturen; en (d) Introduceer meer competitie in het onderwijs.

Deze vier interventies overtuigen nog niet zo erg. Wat ontbreekt is een ontwikkelingspsychologische theorie: what makes them tick? Met welke taken worden jongens in hun persoonlijke ontwikkeling geconfronteerd? De 79 reacties van de VK-lezers geven een aanzet tot een theorie op basis waarvan Ferry Haan interventies zou kunnen opzetten.²

1. Door ijverig en gehoorzaam de voorgeschreven schoolloopbaan te volgen, kunnen jongens en meisjes een basis leggen voor een succesvolle beroepsloopbaan. Maar daarmee komen jongens in conflict met vier concurrerende ontwikkelingstaken:

- op eigen benen leren staan; zich los maken van hun ouders; geld verdienen; opkomen voor eigen rechten en belangen; zich niet laten kleineren; eigen wegen mogen inslaan, mogen experimenteren, fouten mogen maken;
- zich in lichamelijk opzicht ontwikkelen, in sport, spel en strijd; fysieke kracht en fysieke vermogens ontwikkelen, in competitie met andere 'mannetjes'; daarbij gewond mogen raken;
- macht verwerven in hun sociale omgeving, leiderschapskwaliteiten ontwikkelen, ambitie, excelleren door het leveren van prestaties, successen boeken (individueel binnen de groep of collectief t.o.v. andere groepen);
- de fysieke omgeving leren beheersen, ontwikkeling van technische bekwaamheden: machines, ICT, bouwen, slopen, repareren; rationale strategieën ontwikkelen om doelen te bereiken; onderzoeken/ exploreren, praktisch probleem-oplossen (met bijbehorende creativiteit en abstractievermogen).

2. In het onderwijs kan men deze vier concurrerende ontwikkelingstaken op de volgende manieren tegemoet treden:

- door jongens in de gelegenheid te stellen deze ontwikkelingstaken *binnen* de onderwijssetting te verwezenlijken;
- door aan jongens meer gelegenheid te geven om *buiten* de reguliere schooltijd aan deze vier ontwikkelingstaken te werken (verlengd kleuteren? kopklas na groep 8? huiswerkloze school? brede school? betere en betaalbare voorzieningen voor sport, spel en recreatie?);
- door jongens krachtig te stimuleren (of zelfs te dwingen) zich voldoende in te zetten voor hun schooltaken (onder meer door effectieve ondersteuning van hun leerproces, zodat hun inspanningen tot optimale vorderingen leiden), en hen dus te beschermen tegen de zuigkracht van hun concurrerende ontwikkelingstaken;
- misschien dat sommige jongens tot grotere inzet voor hun schooltaken kunnen worden aangezet als er niet een juf maar een meester voor de klas staat.

3. Jongens groeien op in het spanningsveld tussen:

- enerzijds jeugdige dadendrift, spontaneïteit, impulsiviteit, egocentrisme, amoraliteit, resultaatgerichtheid; en
- anderzijds volwassen verantwoordelijkheidsgevoel; planning en uitstel van behoeftenbevrediging; ethiek/reflectie/empathie/medemenselijkheid; voorzichtigheid; sociale en communicatievaardigheden; regulering van emoties; kunnen omgaan met tegenslag.

4. Binnen dat spanningsveld moeten in eerste instantie duidelijke grenzen worden gesteld aan onvolwassen gedrag, terwijl vervolgens constructieve begeleiding moet worden geboden om een adequate mix van jeugdig élan en volwassen gedrag aan te leren.

5. In de reacties van de VK-lezers blijft één belangrijke ontwikkelingstaak van jongens nagenoeg buiten beschouwing: het verwerven van een seks- of levenspartner, mede in het kader van toekomstige gezins-

vorming:

- oriënteren, te weten komen 'what girls (c.q. women) really want';
- zich presenteren als 'succesvol mannetje', zich aantrekkelijk maken, vertrouwen winnen en initiatief nemen als potentiële partner;
- geld verdienen om aantrekkelijke kleding te kopen, uitgaansgewoonten te financieren, de potentiële partner vrij te houden en concurrentie het hoofd te bieden;
- leren zich bloot te geven, om te gaan met intimiteit en emoties, op persoonlijk vlak te communiceren.

6. Deze ontwikkelingstaak kan in diverse opzichten interfereren met de schoolprestaties van jongens:

- zolang jongens, gezien hun leeftijd, nog weinig kansrijk op de seksmarkt zijn, zullen ze zich veelal verschansen in een gesloten jongensgroep met hechte vriendschappen; het risico is groot dat ze hun gezamenlijkheid niet vinden in de schooltaken, maar in de vier ontwikkelingstaken die onder 1. genoemd zijn; en wat de samenwerking met meisjes betreft is de didactiek van samenwerkend leren vermoedelijk niet aan hen besteed;
- als jongens zich op de seksmarkt begeven, oefent de vervulling van deze ontwikkelingstaak qua tijdbesteding mogelijkwijs een grote zuigkracht uit ten koste van de schooltaken;
- lage schoolprestaties kunnen hun imago van 'succesvol mannetje' aantasten, zeker als deze gepaard gaan met vernederende bejegening door docenten; het risico is groot dat ze hun imago niet trachten op te vijzelen door verbetering van hun schoolprestaties maar door zich juist af te wenden van hun schooltaken. Dit kan slechts doorbroken worden als docenten de succesbeleving en het zelfrespect van jongens op school weten te versterken.

Wes Holleman

weblog onderwijs 13-8-2011

<http://www.onderwijsethiek.nl>

Tabel: De VK-lezersreacties, op datum en uur geordend naar de zes hoofdstukken van mijn blogbericht

1/2	<u>27/07</u> : 11:22; 11:24; 11:30; 11:32; 11:44; 11:52; 11:56; 11:58; 12:02a; 12:02b; 12:16; 14:12; 16:44; 22:44 <u>28/07</u> : 9:08
2	<u>27/07</u> : 12:54; 14:26; 14:41; 14:57; 16:02; 19:59 <u>28/07</u> : 4:18; 14:24 <u>04/08</u> : 9:34
3/4	<u>27/07</u> : 12:01; 12:23; 12:24; 12:26; 13:13; 13:15; 14:00; 14:02; 16:04; 16:11; 17:39 <u>28/07</u> : 11:50
5/6	<u>27/07</u> : 12:02b
overige	<u>27/07</u> : 11:52; 12:02b; 12:43; 12:47; 12:52; 13:25; 14:23; 14:25; 15:11; 16:08; 16:23; 18:13; 18:20; 18:26; 18:50; 19:00; 19:24; 20:37; 20:38; 20:39; 22:18; 22:31; 22:32 <u>28/07</u> : 2:18; 7:22; 8:03; 8:38; 9:05; 12:15; 13:08; 16:03; 17:47 <u>29/07</u> : 9:51; 14:03; 17:32; 18:50; 20:28; 21:21; 23:46 <u>30/07</u> : 11:38; 15:43 <u>31/07</u> : 14:06; 14:08; 14:10 <u>03/08</u> : 11:48

¹ <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/6171/Ferry-Haan/article/detail/2819883/2011/07/27/Wat-gaan-we-doen-aan-de-dolende-wolven-in-het-onderwijs.dhtml>

² In de tabel onderaan mijn blogbericht heb ik getracht de VK-lezersreacties onder te brengen in mijn zes hoofdstukken.